

Pekný dobrý deň dámy a páni.

Ja som veľmi rád, že sa koná ďalšie pokračovanie Národnej platformy Dohovoru primátorov a starostov v rámci projektu Working Together for Development, to znamená „pracujeme spolu pre rozvoj“. To je projekt, ktorý podporuje fungovanie Národnej platformy, a témy, o ktorých sa bude hovoriť na tomto stretnutí, považujem za úplne kľúčové z toho hľadiska, že sa tie témy zhodujú s cieľmi, ktoré ako rozhodujúce pre najbližších sedem rokov vytýčila Európska únia, pokiaľ stanovovala tematické ciele, kam môžu byť použité európske zdroje na obdobie 2014-2020. Tak dva z tých cieľov sa kryjú práve s tým, o čom sa bude dnes hovoriť a to je otázka zvyšovania energetickej efektívnosti, znižovanie emisií a rozvoj obnoviteľných zdrojov energie, to je jedna línia, ktorá je veľmi dôležitá a súvisí priamo z Dohovorom primátorov, teda s tou iniciatívou Covenant of Mayors. Tá druhá línia sú adaptačné stratégie, to znamená adaptácia na zmenu klímy. To pre nás nie je také úplne samozrejmé, nezvykneme o tom detailne diskutovať, nemáme to tak zrozumiteľne jasne uchopené. Ale tieto dve línie sa premietajú do programu a budú dnes tvoriť hlavný obsah diskusie, o ktorej bude hovoriť Národná platforma. Ja ich považujem aj z hľadiska Únie miest, ale aj z hľadiska mesta Bratislava, ktoré je aktívnym členom ÚMS, za rozhodujúce preto, aby sme identifikovali konkrétne kroky ako ich naplniť. Nie je to ľahké najmä v oblasti Dohovoru primátorov, ktorý sa venuje oblasti, ktorá si vyžaduje relatívne veľké finančné prostriedky.

Naša skúsenosť je taká, že sme za pomoci európskych fondov a nástrojov, ktoré sú spomínané v podkladoch dnešnej konferencie, konkrétne za podpory fondu ELENA, boli schopní vytvoriť Akčný plán, ktorý súvisí s naplnením Dohovoru primátorov, pretože mesto Bratislava sa rozhodlo pripojiť do tejto iniciatívy, alebo do tohto procesu, rozhodnutím poslancov mestského zastupiteľstva. Potom nasledoval proces spracovania odborných dokumentov, ktoré vlastne vyžadovali to, aby sme si stanovili opatrenia kam vlastne nasmerovať aktivity a pozornosť mesta.

Zistili sme, že verejná správa je len jednou časťou a niekedy malou časťou toho, čo môže ovplyvniť veľkosť emisií, ktoré v meste máme, alebo efektívnosť spotreby energie, veľkú úlohu hrá súkromný sektor a veľkú úlohu hrajú obyvatelia.

Nasmerovať aktivity týmto smerom sa ukazuje, že to sú veci, ktoré si vyžadujú relatívne veľké finančné prostriedky, ktoré však doteraz ani Európska únia neponúkala. Odkiaľ zobrať tie veľké peniaze, ktorými môžete dosiahnuť tieto veľmi náročné ciele, ktoré sú ale cieľmi Európskej únie. My sme nevzali v tom programovom období 2014-2020 ako samozrejmé, oni vyplývajú z cieľov, ktoré sú v programe Európa 2020 a v tejto stratégii sa hovorí o tom, aké ciele chceme dosiahnuť pri zvýšení energetickej efektívnosti, znižovaní spotreby a rozširovaní obnoviteľných zdrojov.

Čiže naša skúsenosť je taká, že prvý krok sme urobili, zistili sme, že ten program nám kladie veľmi náročné úlohy, ktoré nebude schopné zvládnuť mesto samo, bude nutné komunikovať so súkromným sektorom, so zástupcami obyvateľov a rozširovať takpovediac osvetu a hľadať konkrétne kroky, čo je možné urobiť. Naším ďalším krokom je snaha zmapovať energetické nároky, ktoré mesto má v tých jednotlivých segmentoch detailne. Máme zatiaľ dobrú spoluprácu s Energetickým centrom Bratislava, ktoré získalo kontrakt na základe našej výzvy, keď sme hľadali partnera. V silách mesta, napriek tomu, že má vlastného energetika, nie je urobiť takúto stratégiu, pretože na to nie sme jednoducho vybavení – kapacitne, personálne, ani inak. Využili sme skúsenosti odborníkov z externého prostredia, ktorí nám spracovali Akčný plán. Ten plán bol schválený v januári tohto roku v mestskom zastupiteľstve.

Ďalší krok, ktorý chystáme, opäť s pomocou podporných nástrojov Európskej únie, je vytvoriť dostatočne precíznu mapu toho, aké problémy mesto má a na základe tejto mapy potom stanoviť konkrétne kroky pre najbližšie obdobie. Tá dobrá správa je taká, že v období 2014-2020, keďže to považujem za dôležitý cieľ, Európska únia stanovila možnosť čerpať finančné prostriedky EÚ aj na oblasť energetickej efektívnosti, špecificky v oblasti verejných budov, ako o tom budú hovoriť zástupcovia ministerstva hospodárstva. Čiže už nie sme úplne bez nástrojov, resp. bez finančných zdrojov. Máme dobré ciele, máme dobré idey, ale nevieme ich naplniť. Budeme môcť využiť podporné fondy Európskej únie, s výnimkou Bratislava. Ale nechcem sem ťahať tento problém, lebo on súvisí s tým, že Bratislavský kraj je rozvinutý región, teda presahuje 90% HDP na hlavu Európskej únie. Preto nemôže niektoré finančné zdroje čerpať. Ale vo všeobecnosti teda bude kam siahnuť, pokiaľ sa aj ďalšie mestá rozhodnú zapojiť do Dohovoru primátorov, pripraví príslušný Akčný plán, budú mať možnosť využiť tieto fondy a cieľným spôsobom na dosiahnutie týchto troch priorit.

Otázka adaptačných stratégií je ďalší rozmer diskusie, ktorá tu dnes bude prebiehať a tiež ju považujem za veľmi dôležitú, pretože tejto oblasti doteraz nevenujeme dostatočnú pozornosť. Je pravda, že prebieha celosvetový panel, ktorý sa venuje zmenám klímy, že tie zmeny sa o niečo spomaľujú oproti minulosti, že ten panel konštatoval, že to nepostupuje takým negatívnym spôsobom, ako sa očakávalo. Napriek tomu si to vyžaduje konkrétne kroky zo strany jednotlivých miest, štátov, ale aj celej Európskej únie. Je tu opäť priestor, ktorý je podporený finančnými zdrojmi EÚ.

Adaptačné stratégie, ktoré smerujú k veciam, na ktoré nie sme zvyknutí a to je otázka zachytávania vody v území, je to otázka zelene, ktorú rozvíjame v našich mestách a ktorou sa snažíme prispôbiť sa na zmeny klímy, alebo aspoň spomaliť negatívne dôsledky. Nám sa podarilo pripraviť dobrú stratégiu, pretože sme ju pripravovali s neziskovým sektorom, dostali sme do nej veľmi dôležité vstupy a na základe tejto stratégie sme sa uchádzali o projekt z nórskeho fondu, ktorý vo výške 2 miliónov nám umožní zrealizovať časť týchto plánov. Bude potrebné získať skúsenosti z toho, ako adaptačnú stratégiu premeniť na konkrétne kroky. Bude o tom hovoriť pani Hudeková v poobednej časti programu, ktorá pracuje čiastočne aj na meste Bratislava a má veľké skúsenosti aj v slovenskom aj európskom rozmere. Adaptačné stratégie ako novú tému potrebujeme dostať na stôl našich miest v rámci Slovenska a nájsť odpoveď na to, akými konkrétnymi opatreniami môžu mestá prispieť k tomu, aby sa situácia aj v tejto oblasti zmenila. Často si to bude vyžadovať zmenu nášho myslenia, napríklad pri budovaní parkovísk sa nesústreďovať na to, že všetko musí byť len vybetónované a vyasfaltované. Budeme skôr presadzovať zatravnované tvárnice, plochy, ktoré nepripomínajú presne to, na čo sme zvyknutí, ale ktoré umožňujú neodvádzať vodu do kanalizácie, ale zadržiavať ju v území. Tak sa budeme prispôbovať na zmeny, súvisiace s tým, že nám voda z toho územia odteká.

Môj posledný bod, ktorým chcem osloviť toto stretnutie a zhromaždenie je to, že význam a úloha miest pri naplňaní stratégie Európa 2020 rastie. Je zohľadnené aj Európskou komisiou pre programovacie obdobie 2014-2020 tak, že pre každý štát stanovila možnosť čerpať 5% prostriedkov z Európskeho fondu regionálneho rozvoja iba a práve na podporu trvalo udržateľného rozvoja miest. My mu hovoríme TURM, už sme si na tú skratku zvykli. Pokiaľ by pre Vás bola nová, tak je to „trvalo udržateľný rozvoj miest“, ktorý je v nariadení Európskej komisie pre finančné obdobie 2014-2020 a ktorý zatiaľ v niektorých štátoch vzbudzuje viac otázok, ako odpovedí. Doteraz nie je celkom jasné, čo to ten trvalo udržateľný rozvoj miest je a kam tie peniaze presne nasmerovať, aby sme ich využili efektívne. Európska komisia odpovedá, že majú byť nasmerované na 11 tematických cieľov, ktoré súvisia s týmto programovacím obdobím. Dva z nich sú predmetom aj dnešnej debaty a ja som presvedčený, že tvoria piliere trvalo udržateľného rozvoja miest. Je dobre, že máme možnosť sa naučiť cielene čerpať finančné prostriedky pre konkrétny priestor. Vláda Slovenskej republiky sa rozhodla nasmerovať tieto peniaze na podporu krajských miest. Čiže krajské mestá a ich funkčné územia, ktoré sú okolo nich, budú mať možnosť čerpať tieto špecifické zdroje na trvalo udržateľný rozvoj miest – mestských regiónov. Budú k tomu povinné vytvoriť príslušné stratégie, to znamená nemôže to byť čerpané len na jednotlivé projekty, má to byť ucelená stratégia, v ktorej budú pomenované aj otázky energetickej efektívnosti, aj otázky adaptačných stratégií, aj otázky ďalších oblastí, ktoré s týmito trvalo udržateľnými stratégiami súvisia. Na základe toho bude možné sa uchádzať o fondy v definovanom území krajského mesta a jeho funkčného územia, teda zázemia, z ktorého ľudia chodia do tohto centra do práce, ktoré im poskytuje kultúrne alebo iné služby. Sociálne služby vo vzťahu k funkčnému územiu, ktoré my v Únii miest nazývame mestským regiónom a snažíme sa ho z hľadiska pojmového rozvíjať v spolupráci najmä s rakúskymi partnermi, pretože si myslíme, že to môže byť príkladom pre spoluprácu aj ďalších miest, nielen krajských, s ich zázemím, ktoré sa okolo nich nachádza. Môže byť príkladom pre rozvoj nových vzťahov, ktoré v tom území vznikajú a ktoré my dnes nemáme uchopené, pretože každé mesto funguje iba v hraniciach, ktoré sú jeho katastrálnym územím. Čiže tých otázok, ktoré nám nové programovacie obdobie kladie, je viac. Ja som veľmi rád, že dnes tu bude priestor hovoriť o konkrétnych krokoch ako naplniť tieto tematické ciele, ktoré súvisia s oblasťou energie a s oblasťou adaptácie na zmenu klímy.

Želám tejto diskusii úspešný priebeh a verím, že to bude mať aj vplyv na to, čo sa snažíme urobiť v Únii miest, teda rozširovať príklady dobrej praxe a myšlienky, ktoré súvisia s prípravou týchto stratégií, aby sme dokázali čo najefektívnejšie čerpať zdroje na to, aby tie zmeny, ktoré pomocou nich zrealizujeme, boli trvalé.

Ďakujem veľmi pekne za možnosť vystúpiť v úvode tohto stretnutia a želim vám všetkým úspešný priebeh zasadnutia.

Milan Ftáčnik, primátor hl. m. SR Bratislava, prezident Únie miest Slovenska

